

***Statenstuk* 2004-123**

Multifunctionele dienstencentra

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie Cultuur en Welzijn op 24 maart 2004
- provinciale staten op 21 april 2004
- fatale beslisdatum: n.v.t.

Voorgestelde status: **B-stuk**

Behandeld door de heer A.M. Helmantel, telefoonnummer (0592) 36 53 59

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Inleiding

Wij willen inzetten op de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra voor behoud en versterking van voorzieningen die onontbeerlijk zijn voor de leefbaarheid. *Een goed net van kleinschalige multifunctionele dienstencentra met kinderopvang, consultatiebureau, financiële diensten, sociaal-cultureel werk en bibliotheek is onontbeerlijk voor de leefbaarheid. Samen met de gemeenten daaraan werken* (Collegeprogramma 2003-2007).

In de provincie Drenthe is een veranderende behoefte aan voorzieningen in het landelijk gebied. Zo is er sprake van vergrijzing van de provincie en is er een algemeen beeld dat een verschraving van het aantal voorzieningen daadwerkelijk optreedt of op zijn minst dreigt op te treden. Ook de gemeentebesturen in Drenthe geven aan dat het voorzieningenniveau onder druk staat. Daarnaast blijken veel voorzieningen toe te zijn aan herwaardering. Een manier om het voorzieningenniveau in het landelijk gebied op peil te houden, is het ontwikkelen van zogenaamde multifunctionele dienstencentra.

Door middel van de bijgevoegde nota wordt een duidelijk provinciaal kader neergezet voor het beleid met betrekking tot multifunctionele dienstencentra in de komende jaren. Om deze doelstelling te kunnen halen is een evaluatie verricht naar projecten betreffende multifunctionaliteit die in 2001 en 2002 door de provincie zijn gesubsidieerd. Daarnaast zijn landelijk initiatieven onderzocht en is er aansluiting gezocht met landelijke overleggroepen. Tevens heeft overleg met de Drentse gemeenten plaatsgevonden over hun visie en ervaringen.

Bovenstaande heeft geleid tot een aantal uitgangspunten voor nieuw beleid dat verder uitgewerkt is in de bijgevoegde nota. De essentie van dit beleid wordt gevormd door de stimulerende en faciliterende rol die de provincie wil gaan spelen met betrekking tot de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra. Hierbij kiezen wij er expliciet voor om bij deze ontwikkeling partnerschappen aan te gaan met de Drentse gemeenten. Juist de gemeenten zijn in staat de passende samenwerkingspartners bijeen te brengen en de ontwikkeling te plaatsen binnen bredere, lokale beleidskaders. Ook zijn zij het beste in staat de te ontwikkelen accommodatie af te stemmen op de lokale behoeften. Uit verschillende onderzoeken en publicaties is gebleken dat het noodzakelijk is een proces van een aantal fasen te doorlopen, om te komen tot een goede aansluiting tussen de voorzieningenbehoefte en het uiteindelijke dienstencentrum. Bij dit proces is een onafhankelijk procesbegeleider onontbeerlijk. Het genoemde proces duurt vanaf het eerste moment tot de daadwerkelijke realisatie van de accommodatie meerdere jaren. Voor dit ontwikkelingsproces wil de provincie financiën beschikbaar stellen.

Wij stellen u voor in eerste aanleg € 450.000,- aan budget beschikbaar te stellen om initiatieven ter ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra te ondersteunen. Per project is hier ca. € 150.000,- voor nodig. Met het beschikbare budget zijn derhalve maximaal drie projecten te faciliteren. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota zullen wij wellicht met aanvullende voorstellen komen, om meer projecten te kunnen ondersteunen.

Naast het beschikbaar stellen van financiën voor projecten in verschillende gemeenten, wordt een provinciaal expertisenetwerk opgericht dat ondersteuning kan bieden bij de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra in Drenthe.

Advies

1. Instemmen met de beleidsnota Multifunctionele dienstencentra: Kansen voor voorzieningen in het Drentse landelijk gebied.
2. De hiermee verbonden kosten ad € 450.000,-- dekken uit de begrotingsruimte en additioneel uit de saldireserve (zie onze brief van 18 september 2003, onderdeel Uitvoering van de collegeprogrammaalijn Versterking sociale en culturele infrastructuur).

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

1. Verbeteren van de kwaliteit van het voorzieningenniveau in minimaal vier kernen in het landelijk gebied in Drenthe door middel van het realiseren van multifunctionele dienstencentra ter plekke.
2. Realiseren van een provinciaal expertisenetwerk dat ondersteuning kan bieden bij de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra in Drenthe.

Argumenten

- 1.1. *Door middel van het in de nota weergegeven beleid wordt de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra in Drenthe gestimuleerd.*

In de nota Multifunctionele dienstencentra: Kansen voor voorzieningen in het Drentse landelijk gebied wordt aangegeven dat het voorzieningenniveau in het landelijk gebied onder druk staat. Zowel uit een evaluatie van initiatieven betreffende multifunctionaliteit in Drenthe, als uit publicaties en ervaringen elders in Nederland blijkt dat het ontwikkelen van multifunctionele dienstencentra een belangrijke bijdrage levert aan het versterken en verbeteren van de kwaliteit van voorzieningen in het landelijk gebied.
- 2.1. *In het collegeprogramma hebben wij ons uitgesproken voor de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra.*

De provincie wil een duidelijke impuls geven aan de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra in Drenthe. Wij stellen u daarom voor de hiermee gepaard gaande kosten ad € 450.000,-- te dekken uit de begrotingsruimte en additioneel uit de saldireserve (zie onze brief van 18 september 2003, onderdeel Uitvoering van de collegeprogrammaalijn Versterking sociale en culturele infrastructuur). Ook de gemeenten hebben in een overleg met de provincie aangegeven dat de ontwikkeling van voorzieningen in het landelijk gebied zeer belangrijk is voor hen. Zij verwelkomen dan ook de ondersteunende rol die de provincie hierbij wil gaan spelen.
- 2.2. *De nota Multifunctionele dienstencentra: Kansen voor voorzieningen in het Drentse landelijk gebied biedt voldoende onderbouwing en waarborgen voor een verantwoorde uitgave van het budget.*

In de nota wordt een uitgebreid kader gegeven voor de te ontwikkelen multifunctionele dienstencentra in Drenthe. Er worden aan de projecten duidelijke randvoorwaarden gesteld voor het al dan niet ontvangen van een bijdrage uit het beschikbare budget. Daarnaast wordt een inhoudelijk kader geschetst over de manier waarop multifunctionele dienstencentra het beste ontwikkeld kunnen worden. De fasering die in deze ontwikkeling is aangebracht biedt goede mogelijkheden tot tussentijdse evaluatie en - waar nodig - bijstelling.

2.3. *Met het voorgestelde budget kunnen drie projecten stevig ondersteund worden.*

Voor daadwerkelijke ondersteuning van projecten die ten doel hebben een multifunctionele accommodatie te ontwikkelen en te realiseren, zijn substantiële bijdragen noodzakelijk. Alleen dan kan in elke fase van het proces, dat noodzakelijk is om te komen tot een multifunctionele accommodatie, een bijdrage geleverd worden. Derhalve is voor elk project een bijdrage van ca. € 150.000,- nodig en kunnen dus drie projecten gesubsidieerd worden. Gezien de uitgestrektheid van het landelijk gebied in Drenthe en de verschraving van het voorzieningenniveau ter plaatse is het van belang dat het niet blijft bij een eenmalig budget. Wij beraden ons er dan ook op of een groter aantal initiatieven - en dus ook meer budget - nodig is in de toekomst. Wellicht zullen wij daartoe nog komen met een aanvullend voorstel.

Uitvoering

Tijdsplanning

Na bespreking en goedkeuring van het voorliggende statenstuk zal de nota worden verspreid onder de twaalf Drentse gemeenten en overige belanghebbende organisaties (te denken valt aan welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en woningbouwverenigingen). Met elke gemeente zal vervolgens een afspraak gemaakt worden. Tijdens deze afspraak zal de nota besproken worden en zal bekeken worden of en welke initiatieven in de desbetreffende gemeente in aanmerking komen voor een bijdrage van de provincie. Tot 1 september 2004 krijgen alle gemeenten vervolgens de mogelijkheid een subsidieverzoek in te dienen. Deze subsidieverzoeken zullen getoetst worden aan het geformuleerde beleid en uiterlijk 1 november 2004 zal vastgesteld worden welke initiatieven daadwerkelijk een bijdrage ontvangen. Zo spoedig mogelijk na deze datum zullen alle aanvragers bericht ontvangen over hetgeen is toegezegd dan wel afgewezen.

Financiën

Totale kosten	€ 450.000,-
Externe kosten	
Kosten voor de provincie	€ 450.000,-
Uit het budget:	€ 450.000,- te dekken uit de begrotingsruimte en additioneel uit de saldireserve (zie onze brief van 18 september 2003, onderdeel Uitvoering van de collegeprogrammalijn Versterking sociale en culturele infrastructuur).

Monitoring en evaluatie

Alle projecten zullen afzonderlijk getoetst worden aan het in de nota vastgelegde beleid. Het al dan niet voldoen aan de daarin genoemde voorwaarden heeft consequenties voor de subsidiëring. Over de voortgang van de projecten zal jaarlijks aan uw staten gerapporteerd worden.

Extern betrokkenen

Gemeenten, zorgaanbieders, lokale welzijnsorganisaties, woningbouwverenigingen, belangengroeperingen, STAMM, Breed Overleggroep Kleine Dorpen en de Stichting Dorpsuizen Drenthe.

Communicatie

Door middel van een brief en de toezending van de bijgevoegde nota zullen de gemeenten en andere belanghebbenden op de hoogte worden gebracht van het ingezette beleid. Tevens zal een publicatie in het Provinciaal blad een bredere verspreiding van dit beleid mogelijk maken. Na de toezending van de stukken zal met elke gemeente gesproken worden over de te ontwikkelen initiatieven.

Bijlagen

1. Nota Multifunctionele dienstencentra: Kansen voor voorzieningen in het Drentse landelijk gebied.

Ter inzage in de leeskamer

N.v.t.

Assen, 2 maart 2004

Kenmerk: 9/6.13/2004002101

Gedeputeerde staten van Drenthe,

A.L. ter Beek, voorzitter

J.D. Nauta, secretaris

gm/coll.

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 2 maart 2004, kenmerk 9/6.13/2004002101;

gelet op het belang van het ontwikkelen van multifunctionele dienstencentra in het landelijk gebied van Drenthe;

BESLUITEN:

- I. in te stemmen met het beleid, zoals geformuleerd in de nota Multifunctionele dienstencentra: Kansen voor voorzieningen in het Drentse landelijk gebied;
- II. de hiermee verbonden kosten ad € 450.000,-- te dekken uit de begrotingsruimte en additioneel uit de saldireserve (zie brief van gedeputeerde staten d.d. 18 september 2003, onderdeel Uitvoering van de collegeprogrammaliijn Versterking sociale en culturele infrastructuur).

Assen, 21 april 2004

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

gm/coll.

Multifunctionele dienstencentra

PROVINCIE DRENTHE

MULTIFUNCTIONELE DIENSTENCENTRA

Kansen voor voorzieningen in het Drentse landelijk gebied

Maart 2004

INHOUD

1.	INLEIDING	5
2.	MULTIFUNCTIONELE DIENSTENCENTRA	7
2.1.	Een MFD: wat is dat?	7
2.2.	Succesfactoren bij initiatieven elders in Nederland	7
3.	DE STIMULERINGSREGELING MULTIFUNCTIONELE DIENSTENCENTRA VAN 2000	9
3.1.	Resultaten van de evaluatie	9
3.2.	Succesfactoren	10
4.	UITGANGSPUNTEN VOOR NIEUW BELEID	13
5.	STIMULERINGSBUDGET MULTIFUNCTIONELE DIENSTENCENTRA	15
	BIJLAGEN	21
	1. Ontwikkelingen en aandachtspunten bij de opzet van multifunctionele dienstencentra	22
	2. Vragenlijst ter evaluatie van de stimuleringsregeling 2000	26
	3. Verslag van de evaluatie van de stimuleringsregeling 2000	27
	4. Toegekende subsidies Stimuleringsregeling 2000, inclusief voortgang	30
	5. Afkortingenwijzer	31

1. INLEIDING

Het college van gedeputeerde staten (GS) van Drenthe wil inzetten op de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra voor behoud en versterking van voorzieningen die onontbeerlijk zijn voor de leefbaarheid. *"Een goed net van kleinschalige multifunctionele dienstencentra met kinderopvang, consultatiebureau, financiële diensten, sociaal-cultureel werk en bibliotheek is onontbeerlijk voor de leefbaarheid. Samen met de gemeenten daaraan werken"* (provincie Drenthe, 2003^b).

In de provincie Drenthe is een veranderende behoefte aan voorzieningen in het landelijk gebied. Zo is er sprake van vergrijzing in de provincie en is er een algemeen beeld dat een verschralling van het aantal voorzieningen daadwerkelijk optreedt of op zijn minst dreigt op te treden. Ook de gemeentebesturen in Drenthe geven aan dat het voorzieningenniveau onder druk staat. Daarnaast blijken veel voorzieningen toe te zijn aan herwaardering. De Drentse gemeenten ondernemen dan ook duidelijk initiatief om hun voorzieningenbeleid in te vullen, zodat de gewenste voorzieningen ook in het landelijk gebied te behouden zijn. Een manier om het voorzieningenniveau in het landelijk gebied te verbeteren is het ontwikkelen van zogenaamde multifunctionele dienstencentra.

Ook in het Provinciaal omgevingsplan II (POP.II) wordt aangegeven dat verschralling van het voorzieningenniveau dreigt en dat extra inzet voor het behoud en de versterking van de voorzieningen in het landelijk gebied nodig is. *"De toegankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen is een aandachtspunt, soms een knelpunt. Oplossingen liggen in de sfeer van bundeling van krachten en samenwerking, bijvoorbeeld door het concentreren en combineren van functies. (...). Uitgangspunten zijn de behoeften van de Drentse burgers die blijvend kunnen voorzien in hun basisbehoeften en aantrekkelijk wonen in de kleine dorpen en kernen"* (provincie Drenthe, 2003^a).

De provincie is van mening dat het voorzieningenniveau in eerste instantie een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Toch wil zij haar bijdrage leveren om samen met de gemeenten projecten te ontwikkelen, waarbij sprake is van multifunctionaliteit. Hiervoor zijn dan ook provinciale (ondersteunings)gelden beschikbaar gesteld. Daarnaast ondersteunt, subsidieert en financiert de provincie organisaties die zich (onder meer) bezig houden met de ontwikkeling van het voorzieningenniveau in het landelijk gebied, te denken valt aan STAMM, de Brede Overleggroep Kleine Dorpen in Drenthe (BOKD.) en de Stichting Dorpshuizen Drenthe (SDD).

Het doel van deze nota is een duidelijk provinciaal kader neer te zetten voor het beleid met betrekking tot multifunctionele dienstencentra in de komende jaren. Om deze doelstelling te kunnen halen, is een evaluatie verricht naar projecten betreffende multifunctionaliteit die in 2001 en 2002 door de provincie zijn gesubsidieerd. Daarnaast zijn landelijk initiatieven onderzocht en is er aansluiting gezocht met landelijke overleggroepen. Tevens heeft overleg met de Drentse gemeenten plaatsgevonden over hun visie en ervaringen. De gemeenten gaven hierbij aan een ondersteunende rol van de provincie bij de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra zeer op prijs te stellen.

In voorliggende nota worden de ontwikkelingen op het terrein van de multifunctionele dienstencentra weergegeven en toegelicht. Hiertoe wordt eerst een algemeen beeld gegeven van wat onder een multifunctioneel dienstencentrum (MFD) wordt verstaan en welke ervaringen er landelijk zijn (hoofdstuk 2). Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de resultaten van de evaluatie van een eerdere Stimuleringsregeling voor multifunctionele centra weergegeven. De ervaringen landelijk, de resultaten van de initiatieven in Drenthe, de inbreng van de Drentse gemeenten en de visie van het college van GS vormen samen de basiselementen voor het nieuwe beleid van de provincie Drenthe met betrekking tot multifunctionele dienstencentra (hoofdstuk 4). Een instrument dat het college van GS gaat inzetten om de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra te stimuleren, te weten een stimuleringsbudget, wordt in hoofdstuk 5 nader toegelicht.

2. MULTIFUNCTIONELE DIENSTENCENTRA

2.1. Een MFD: wat is dat?

Een MFD is een gebouw of een gedeelte daarvan waar meerdere functies, diensten of voorzieningen onderdak krijgen. Deze kunnen onder meer liggen op het terrein van de (zakelijke) dienstverlening, welzijn, zorg, cultuur, onderwijs, recreatie en wonen.

Deze definitie van multifunctionele dienstencentra is bewust breed gehouden. De exacte invulling van het dienstencentrum is namelijk sterk afhankelijk van de plaatselijke situatie en behoefte. Daarom is het van groot belang om, voordat de fysieke accommodatie wordt ontworpen en gerealiseerd, voldoende tijd te nemen voor het proces waarin het inhoudelijk concept en een solide samenwerking worden ontwikkeld.

Er zijn verschillende doelstellingen die nagestreefd worden bij het ontwikkelen van een multifunctioneel dienstencentrum (zie ook Ball & Van der Kooij, 2003). De belangrijkste van deze doelstellingen zijn:

- efficiënt gebruik maken van schaarse of kostbare ruimte(s)
- behouden of versterken van lokale voorzieningen
- beter afstemmen van het aanbod van diensten en activiteiten door de fysieke nabijheid van voorzieningen
- sociale integratie tussen groepen gebruikers stimuleren
- vernieuwing van het aanbod van diensten en activiteiten

2.2. Succesfactoren bij initiatieven elders in Nederland

Er worden door Ball & Van der Kooij (2003) op basis van een landelijke inventarisatie een zestal succesfactoren genoemd die van belang zijn bij het behouden of versterken van voorzieningen in het landelijk gebied.

1. *De focus op meerdere doelgroepen*: de haalbaarheid van projecten gaat sterk omhoog, als meerdere doelgroepen van de te realiseren voorziening(en) gebruik kunnen maken.
2. *De combinatie van verschillende voorzieningen in één gebouw*: door voorzieningen te combineren in één gebouw, is het mogelijk het geheel rendabel te maken.
3. *Samenwerking tussen organisaties op lokaal niveau*: deze samenwerking betreft zowel die tussen organisaties binnen de kern zelf als die tussen verschillende kernen die bij elkaar in de buurt liggen. Binnen de kern zelf kan door samenwerking, afstemming en het gebruik maken van elkaars mogelijkheden het voorzieningenniveau positief beïnvloed worden. Daarnaast zullen bepaalde voorzieningen niet haalbaar zijn in één kern, maar wel in een cluster van kernen. Overleg op lokaal niveau kan de spreiding van dit soort voorzieningen en daarmee de haalbaarheid ervan mogelijk maken.
4. *Verbindingen leggen met andere beleidsterreinen*: het combineren van arbeid en zorg is één van de ontwikkelingen die spelen in het landelijk gebied. Het combineren van arbeid en zorg brengt een specifieke vraag naar voorzieningen met zich mee. Deze vraag koppelen aan bijvoorbeeld de wens van veel mensen met een zorgvraag (ouderen en gehandicapten) om zo lang mogelijk zo zelfstandig mogelijk te wonen, biedt kansen tot het verbinden van oplossingen.

5. *Aansluiten bij lokale behoeften en activiteiten*: onderzoeken wat de lokale behoefte is en daar op inspelen is van essentieel belang om projecten te laten slagen.
6. *Inzetten van bewoners*: de informele infrastructuur in het landelijk gebied is van groot belang voor het draaiende houden van de voorzieningen. Deze veelal vrijwillige inzet van bewoners staat soms op gespannen voet met de eisen die tegenwoordig aan de professionaliteit van voorzieningen worden gesteld. De vraag dringt zich dan op wat belangrijker is: het bestaan van de voorziening of de kwaliteit ervan? Op lokaal niveau zullen deze beide punten met elkaar verenigd moeten worden.

3. DE STIMULERINGSREGELING MULTIFUNCTIONELE DIENSTENCENTRA VAN 2000

In 2001 en 2002 is een Stimuleringsregeling multifunctionele zorg- en dienstencentra van kracht geweest. Op grond van deze regeling zijn uiteindelijk dertien initiatieven gesubsidieerd. Voor de evaluatie van de regeling zijn bijna al deze initiatieven bezocht en besproken aan de hand van een vragenlijst (zie bijlage 3). In dit hoofdstuk zullen de resultaten van de evaluatie van deze stimuleringsregeling worden besproken. Voor de rest van de inhoudelijke evaluatie verwijzen wij naar bijlage 4 en 5.

3.1. Resultaten van de evaluatie

Zoals te verwachten blijken er zeer grote verschillen in de vorderingen van de projecten. Dit heeft ten eerste te maken met het moment waarop de provincie betrokken is geraakt bij het initiatief (soms waren projecten al heel ver in de samenwerking en afstemming, soms moest hier nog mee begonnen worden). Ten tweede is de wijze waarop en het stadium waarin de gemeente betrokken is van belang (in alle projecten heeft de gemeente uiteindelijk een rol gehad. Met name die projecten waar de gemeenten al vroegtijdig bij betrokken zijn, is gebleken dat de vorderingen in zijn geheel vaak beter zijn gegaan). Op dit moment is het merendeel van de projecten nog lopende. De provincie heeft met name de aanloopkosten van de projecten gesubsidieerd. Dat wil echter niet zeggen dat daarmee het dienstencentrum al daadwerkelijk van de grond is gekomen. Het realiseren van een MFD is immers een meerjarig proces. Voor een overzicht van de stand van zaken bij de dertien gesubsidieerde projecten zie bijlage 5.

Veelal blijkt dat de uitvoering van de plannen redelijk goed verlopen is, maar dat meer tijd voor de verschillende fasen van de projecten nodig is dan van tevoren was ingecalculeerd. De opzet van vrijwel alle projecten blijkt een meerjarig proces te moeten zijn. Dit proces is ook echt noodzakelijk om de partijen op één lijn te krijgen en een verantwoord inhoudelijk concept neer te zetten. In alle gevallen waarbij in dit proces sprake is geweest van een (onafhankelijk) procesbegeleider wordt het grote nut hiervan benoemd. In de meeste gevallen zijn deze procesbegeleiders door de subsidieontvanger ingehuurd als extern deskundige. In een enkel geval betreft het iemand die binnen de eigen organisatie is vrijgemaakt voor het project. Aan beide opties kleven voor- en nadelen. Zo is in het algemeen een extern adviseur financieel minder aantrekkelijk, maar brengt hij wel veel kennis, expertise en creatieve ideeën mee. Een intern procesbegeleider is beter op de hoogte van de betrokken organisatie, maar heeft toch veelal meer tijd nodig voor het eigen maken van het onderwerp en heeft een minder brede blik op het veld en de ontwikkelingen.

In de meeste gevallen is de samenwerking positief tot zeer positief verlopen. Een duidelijke bijdrage aan dit samenwerkingsproces is in veel gevallen de procesbegeleider die is aangesteld. Deze heeft de mogelijkheid het proces op sleeptouw te nemen en kan als trekker functioneren wanneer er bepaalde drempels genomen moeten worden.

In veel gevallen is de gemeente al in een vroeg stadium betrokken bij het desbetreffende project. Wel wordt de gemeentelijke betrokkenheid zeer verschillend ingevuld. In een enkel geval is er sprake van financiële ondersteuning - al blijft deze vaak beperkt -, terwijl in andere gevallen de betrokkenheid vooral blijkt uit ambtelijke ondersteuning. De inbreng van de gemeente is bij vrijwel alle projecten onontbeerlijk gebleken. Immers, de gemeente is de partij die het beste zicht heeft op de lokale voorzieningen en hierop ook beleid ontwikkelt.

Terugkijkend op de stimuleringsregeling zijn de verschillende partijen vooral tevreden over de aandacht die er is voor de procesbegeleiding en de ontwikkeling van de samenwerking en inhoudelijke plannen.

3.2. Succesfactoren

1. Procesbegeleiding

Vanwege de aard, de complexiteit en het grote aantal organisaties dat over het algemeen betrokken is, blijkt een onafhankelijk procesbegeleider/projectleider een grote meerwaarde te leveren. Met name de externe procesbegeleiders brengen veel kennis en ervaring in. Als projectleiders zijn deze externe procesbegeleiders onafhankelijk van alle partijen en kunnen mede hierdoor zakelijker adviseren. Daarnaast brengen de procesbegeleiders veel kennis en ervaring in ten aanzien van visievorming, planning en aan te boren financiële bronnen. Een extern projectleider met een grote expertise op het gebied van zorg, wonen, welzijn, cultuur en lokaal beleid blijkt dus van grote waarde voor de opzet en ontwikkeling van het project.

2. Samenwerking met gemeenten

Niet alleen zijn de gemeenten voor het overgrote deel verantwoordelijk voor het lokale voorzieningenniveau, zij zijn ook het beste op de hoogte van de spreiding van de voorzieningen en de ontwikkelingen daarin. Door deze positie zijn de gemeenten het beste in staat een afweging te maken welke voorzieningen op welke plek het beste gehuisvest kunnen worden. Een grote rol voor de gemeenten bij projecten die multifunctionele dienstencentra betreffen is dan ook erg belangrijk.

3. Zorgvuldige, inhoudelijke voorbereiding en samenwerkingsuitwerking

De invulling van het te realiseren gebouw dient gebaseerd te zijn op inhoudelijke overwegingen en samenwerkingsrelaties. Het gebouw zal uiteindelijk gebruikt moeten worden door een aantal organisaties, maar vooral ook door de lokale inwoners. Deze organisaties en de inwoners zullen dan ook zo goed mogelijk bediend worden door het gebouw. Als de inhoud en samenwerking richtinggevend zijn bij de ontwikkeling wordt er een stevig fundament voor het te realiseren MFD gelegd. Het is raadzaam bij deze ontwikkeling de (toekomstig) gebruikers te betrekken. Zij weten immers het beste waar ze behoefte aan hebben.

4. Meerjarige trajecten

Alleen in meerjarige trajecten krijgt de vorengenoemde inhoudelijke ontwikkeling de ruimte. Juist het voldoende tijd nemen voor het uitwerken van de inhoud en de samenwerking verhoogt de kans op slagen van het totale project aanzienlijk.

5. Projecten afgestemd op lokale behoeften en wensen

Voor het slagen van het project op de lange termijn is afstemming op de lokale situatie essentieel. Wanneer in een plaats voorzieningen in stand worden gehouden of van de grond getild worden waar geen of onvoldoende behoefte aan is, zal de exploitatie onvermijdelijk tot problemen leiden.

4. UITGANGSPUNTEN VOOR NIEUW BELEID

Er is een aantal uitgangspunten dat voor de provincie van groot belang is bij de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra in Drenthe.

- Gemeenten worden nauw betrokken bij de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra. Juist zij zijn in staat de passende samenwerkingspartners bijeen te brengen en de ontwikkeling te plaatsen binnen grotere, lokale beleidskaders.
- Gezien de belangrijke rol van de gemeenten bij het verbeteren van het voorzieningenniveau op lokaal niveau en de bekendheid die gemeenten hebben met de lokale situatie, zijn de gemeenten de aangewezen samenwerkingspartners voor de provincie. Stimuleringsbijdragen van de provincie voor de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra zullen in de regel dan ook aan de gemeenten worden verstrekt.
- De rol van de provincie is stimulerend en faciliterend. De provincie wil de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra ondersteunen. Zij zal echter niet de verantwoordelijkheid voor de bouw of exploitatie van deze projecten nemen.
- Alle projecten vinden hun basis in de lokale behoefte naar voorzieningen. Hierbij zal ook rekening gehouden worden met de spreiding van voorzieningen in de omgeving. Juist bij het inventariseren van dit laatste punt is de rol van de gemeente weer van groot belang.
- Er zal steeds gekeken worden of meerdere doelgroepen bereikt kunnen worden door middel van het te realiseren dienstencentrum. Omdat het veelal projecten in kleine kernen zal betreffen, zal een doelgroepspecifieke benadering over het algemeen niet wenselijk of niet haalbaar zijn. Juist het combineren van meerdere doelgroepen kan dan aanzienlijke winst opleveren.
- Bij de invulling van een MFD zal zo breed mogelijk gekeken worden naar de te bundelen functies/voorzieningen. Hierbij valt te denken aan activiteiten op het terrein van zorg, wonen, cultuur, welzijn, recreatie, onderwijs en dienstverlening. Expliciet zal hierbij aandacht zijn voor de mogelijkheden om commerciële diensten in te brengen in het dienstencentrum.
- Procesbegeleiding is onmisbaar voor een goede inhoudelijk invulling en samenwerking. Door een goede inhoudelijke voorbereiding krijgt het multifunctionele dienstencentrum de beste kans op inbedding in de lokale situatie en daardoor ook de beste kans van slagen. Deze procesbegeleiding richt zich op visievorming, (meerjaren)planning, op gang brengen van de samenwerking, facilitering van het gehele proces en het samen met de samenwerkende partners bijeen brengen van de benodigde financiën.
- De provincie is bereid financiële middelen beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra in Drenthe.
- Projecten zullen gedurende meerdere jaren gesubsidieerd worden aangezien het altijd langlopende trajecten betreft. Het is van belang om een onderscheid aan te brengen in de verschillende fasen van een project en daarop de subsidie aan te passen. Met name in het begin van een project zijn er veel onzekerheden, maar moeten bepaalde kosten al wel gemaakt worden. Het is dan nog niet duidelijk of, en zo ja, hoe een voorziening überhaupt gerealiseerd zal kunnen worden. Juist in deze eerste fasen is een relatief grote bijdrage van de provincie gewenst, om mogelijke initiatieven een kans te geven.

De volgende fasen zijn te onderscheiden:

1. haalbaarheids- en behoeftenonderzoek
 2. zoeken van de samenwerkingspartners en uitwerken van de samenwerking en het inhoudelijk concept
 3. omzetten van de inhoudelijke ideeën naar een gebouw
 4. realisatie van de bouw
 5. integraal) samenwerken in de nieuwe voorziening
- Naast de financiële ondersteuning wil de provincie ook inhoudelijke ondersteuning bieden door bijvoorbeeld gesprekspartner te zijn in de ontwikkeltrajecten of door initiatiefnemers van verschillende projecten te faciliteren in het uitwisselen van ervaringen.
 - In de werkafspraken die gemaakt worden door de provincie met STAMM, de BOKD en de SDD zal expliciet aandacht zijn voor de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra. Van deze organisaties zal onder meer gevraagd worden onderzoek te verrichten, als steunpunt en kenniscentrum te fungeren en als projectleider op te treden. Gezamenlijk zullen de genoemde organisaties met de projectleiders die betrokken zijn bij de ontwikkeling van de multifunctionele dienstencentra een expertisenetwerk ontwikkelen dat kan adviseren over dit beleidsterrein. Het initiatief hiertoe zal genomen worden door de provincie.
 - De provincie wil ondersteunend zijn naar initiatiefnemers van projecten op het gebied van multifunctionaliteit door hen te helpen de weg te vinden naar subsidiestromen. Hierbij kan gedacht worden aan Europese (bijvoorbeeld LEADER+-geld) en rijksgelden (bijvoorbeeld bijdragen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport).

De vorenstaande uitgangspunten vormen de basis voor het beleid van de provincie in de komende jaren. Een onderdeel van dit beleid is het stimuleringsbudget multifunctionele dienstencentra dat in het volgende hoofdstuk wordt toegelicht.

5. STIMULERINGSBUDGET MULTIFUNCTIONELE DIENSTENCENTRA

Een MFD is een gebouw of een gedeelte daarvan waar meerdere functies, diensten of voorzieningen onderdak krijgen. Deze kunnen onder meer liggen op het terrein van de (zakelijke/commerciële) dienstverlening, welzijn, zorg, cultuur, onderwijs, recreatie en wonen.

Door middel van het stimuleringsbudget wil de provincie Drenthe de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra in het landelijk gebied van Drenthe stimuleren. Door middel van de ontwikkeling van deze multifunctionele dienstencentra wordt de (dreigende) verschraving van het voorzieningenniveau in het landelijk gebied (dat gedeelte van de provincie Drenthe dat binnen het POP II) niet als stedelijk gebied is aangeduid) tegengegaan.

Bij voorkeur betreft het projecten in kleine kernen (tot ca. 5.000 inwoners). Als een grotere kern in een verder als landelijk gebied aan te duiden omgeving ligt en er door middel van het opzetten van een MFD-voorzieningen voor de kern zelf en het omliggende gebied te behouden zijn, is subsidiëring mogelijk.

De aanvraag tot subsidiëring is altijd afkomstig van één van de Drentse gemeenten of twee of meer gemeenten gezamenlijk. Andere organisaties die initiatieven willen ondernemen voor het opzetten van een MFD kunnen in overleg treden met de desbetreffende gemeente. De gemeente kan dan als samenwerkingspartner en subsidieaanvrager fungeren.

De op te starten projecten dienen te passen binnen het voorzieningenbeleid van de gemeente. Hierbij zal niet alleen naar de kern gekeken moeten worden waarin het dienstencentrum zijn plek zal moeten krijgen, maar ook naar het omliggende gebied/de omliggende kernen. Uitgangspunt bij het voorzieningenbeleid zijn de lokale behoeften en wensen van de inwoners. Het voorzieningenbeleid omvat een plan van aanpak (PvA) hoe het voorzieningenniveau in het heden en in de komende jaren aansluit op de voorzieningenbehoefte in de gemeente. Dit PvA is gebaseerd op een overzicht van de aanwezige voorzieningen, een visie op de ontwikkeling van deze voorzieningen en een verwachting ten aanzien van de in de toekomst gewenste voorzieningen.

Vanuit het beschikbare budget kan een bijdrage worden geleverd aan de proces- en ontwikkelingskosten van projecten ter realisering van multifunctionele dienstencentra in het landelijk gebied. Tijd en arbeidskracht van de samenwerkende partners zijn niet subsidiabel. Deze worden beschouwd als reguliere inzet van de desbetreffende organisatie.

Als besloten wordt tot subsidiëring zal binnen dertien weken na verzending van de subsidiebeschikking aantoonbaar een start gemaakt moeten zijn met (de desbetreffende fase van) het project. Wanneer in het tijdspad behorende bij het PvA van het project uitdrukkelijk een andere planning is weergegeven, kan hiervan worden afgeweken.

Fasering en hoogte van de subsidie

Voor de subsidiëring van de ontwikkeling van een MFD wordt een onderscheid gemaakt naar vijf fasen.

1. *Haalbaarheids- en behoeftenonderzoek*: in deze fase wordt onderzocht aan welke voorzieningen behoefte is in de kern, waar het multifunctionele dienstencentrum gepland is, en/of deze voorzieningen in gezamenlijkheid exploiteerbaar zijn.
2. *Zoeken van de samenwerkingspartners en uitwerken van de samenwerking en het inhoudelijk concept*: in deze fase worden de benodigde samenwerkingspartners gezocht en bijeen-

gebracht. Er wordt gezocht naar een gezamenlijke visie en op basis hiervan wordt een inhoudelijk concept en een samenwerkingsvorm gekozen.

3. *Omzetten van de inhoudelijke ideeën naar een gebouw*: in deze fase worden de inhoudelijk ideeën omgezet naar een programma van eisen voor het te realiseren gebouw en een ontwerp van het gebouw.
4. *Realisatie van de bouw*: in deze fase wordt de (ver)bouw daadwerkelijk gerealiseerd.
5. *(Integraal) samenwerken in de nieuwe voorziening*: nadat de partijen het gebouw betrokken hebben komt het in deze fase erop aan de samenwerking ook daadwerkelijk in praktijk te brengen.

Fase	Maximum subsidie provincie	Maximum % door provincie	Minimum % door gemeente
1	€ 15.000,--	90	10
2	€ 30.000,--	75	25
3	€ 30.000,--	50	50
4	€ 50.000,--	50	50
5	€ 25.000,--	50	50

Tabel 1: Maximale subsidie per fase inclusief % door gemeente in te brengen financiën

De hoogte van de subsidie is afhankelijk van de fase waarin het project verkeert (zie tabel 1). Totaal is € 150.000,-- beschikbaar per project. De bedragen voor de fasen zijn indicatief: wanneer in een bepaalde fase niet het maximum van de provinciale subsidie wordt besteed, kan het resterende deel in een andere fase ingezet worden.

Onvoorziene kosten en exploitatie kosten komen niet voor subsidiëring in aanmerking. Met uitzondering van fase 4 komen ook kapitaallasten voor subsidieverlening niet in aanmerking. De aanvragende gemeente draagt in elke fase financiën bij. Het percentage dat de gemeente bijdraagt verschilt in elke fase (zie tabel 1). Gemeenten kunnen de financiën die ze inbrengen eventueel ook betrekken van andere partijen (bijvoorbeeld het Rijk of een samenwerkende partner). De gemeenten zijn echter de aanvrager en zij worden dus ook beoordeeld op het percentage van de financiering dat niet van de provincie afkomstig is.

Voor de verschillende fasen gelden afzonderlijke criteria.

Voor fase 1

De gemeente verbindt zich eraan dat zij verder gaat met de ontwikkeling van het project als blijkt dat de lokale behoeften op een haalbare wijze zijn te beantwoorden door middel van een MFD.

Voor fase 2

- Als instapcriterium geldt dat de aanvragende gemeente op basis van het behoeftenonderzoek een overzicht kan geven van de partners die benaderd zijn of zullen worden voor de gezamenlijke ontwikkeling.
- Er zal duidelijk gemaakt moeten worden hoe de toekomstige gebruikers van het dienstencentrum of hun vertegenwoordigers bij de ontwikkeling betrokken worden.
- Er dienen minimaal drie activiteiten een plek te krijgen in het dienstencentrum die kunnen liggen op het terrein van zorg, wonen, cultuur, welzijn, recreatie, onderwijs en dienstverlening. Bij voorkeur betreft het activiteiten op verschillende gebieden. Expliciete aandacht voor de inbreng van commerciële diensten is gewenst.

- Als eindcriteria voor deze fase gelden de volgende punten.
 - Er dient een samenwerkingsovereenkomst te zijn, waarin de partners de intentie tot gemeenschappelijk realisatie van een dienstencentrum aangeven.
 - De inhoudelijke uitwerking van deze samenwerking zal op hoofdlijnen vorm moeten hebben gekregen.
 - Tevens zal duidelijk moeten worden gemaakt in welke verhouding en op welke wijze de financiering voor de vervolgfase gerealiseerd gaat worden.
 - Er zal op hoofdlijnen duidelijkheid moeten zijn over de wijze waarop de te bouwen voorziening geëxploiteerd gaat worden.

Voor fase 3

- De eindcriteria voor fase 2 zijn feitelijk ook de instapcriteria voor fase 3. Heeft men voldaan aan de eindcriteria voor fase 2, dan kan dus een aanvang gemaakt worden met fase 3.
- Aan het einde van fase 3 zal vervolgens duidelijk moeten worden gemaakt hoe het te realiseren gebouw eruit gaat zien en hoe de uitgewerkte inhoudelijke ontwikkeling en samenwerking binnen het gebouw tot hun recht komen.
- Ook zal de definitieve financiering van de bouw helder gemaakt moeten kunnen worden.

Voor fase 4

De provincie subsidieert in fase 4 eventuele ontwikkelingskosten. Ook kapitaallasten kunnen vergoed worden, voor zover deze geen daadwerkelijke bouwkosten betreffen.

Voor fase 5

- In deze fase wordt nog een subsidie verstrekt voor het, waar nodig, laten doorlopen van de procesbegeleiding/het projectleiderschap, wanneer dit wenselijk is voor de uitkristallisering van de samenwerking.
- Deze fase kan lang duren, maar de subsidie die door de provincie wordt verstrekt, is slechts in het eerste jaar na het betrekken van de voorziening beschikbaar.

Per project is een maximum van € 150.000,- beschikbaar dat gefaseerd wordt uitgekeerd. Wanneer de subsidiëring van een eerste fase wordt aangegaan, worden in principe de volgende fasen ook gesubsidieerd, mits er voldaan wordt aan de voor die fase geldende criteria. Bij de toekenning van de subsidie voor een eerste fase van een project, wordt daarom een reservering gedaan op het totaal beschikbare budget die even groot is als de maximale subsidie die voor de vervolgfases toegekend kan worden. Het totaal beschikbare budget is € 450.000,-. Derhalve zullen drie projecten gesubsidieerd kunnen worden.

De aanvraag

De eerste aanvraag voor subsidie dient binnen te zijn voor 1 september 2004. Deze aanvraag betreft altijd een bepaalde fase van het project. Voor elke fase dient dus opnieuw een aanvraag ingediend te worden.

Een aanvraag voor subsidie omvat in elk geval:

1. de doelstelling van de desbetreffende fase van het project;
2. de doelgroep(en) waar het project op gericht is;
3. een weergave hoe voldaan wordt aan de criteria vermeld onder artikelen 2 en 3;
4. de beoogde resultaten of effecten van de fase van het project;
5. het PvA voor de fase van het project inclusief een tijdspad;
6. een financieel overzicht van de fase van het project.

Subsidieverlening

De verlening van de subsidie vindt steeds plaats per fase. Als de aanvraag voor een fase wordt gehonoreerd, worden ten principale ook de volgende fasen van het project gesubsidieerd, mits er wordt voldaan aan de geldende algemene criteria en de fasespecifieke criteria.

Om te komen tot subsidieafrekening wordt binnen dertien weken na afloop van een fase een rapportage over de fase van het project waarvoor subsidie is ontvangen ter beoordeling aan de provincie gezonden. In de rapportage die aan het einde van een fase van het project geleverd wordt, dient het volgende te worden aangegeven:

- op welke wijze voldaan is aan de voor die fase geldende criteria;
- hoe de planning verlopen is;
- of de beoogde doelstellingen/resultaten behaald zijn;
- een verantwoording van de financiën (er kan om een accountantsverklaring verzocht worden).

Prioriteit

In het geval er sprake is van een overaanvraag op het beschikbare budget, zullen GS ter bepaling van de prioriteit rekening houden met de mate waarin voldaan wordt aan de in dit hoofdstuk genoemde criteria en de spreiding van de verschillende initiatieven over de gehele provincie.

Geraadpleegde bronnen

- Baar, E.M.G. van (2003), *Quick scan naar provinciaal beleid ten aanzien van gemeenschapsaccommodaties in kleine kernen*. Zwolle: Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO).
- Ball, S. & A.M. van der Kooij (2003), *Meer dan één gebouw? Analyse van de recente ontwikkeling van multifunctionele accommodaties in Nederland* (concept). Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW).
- Derks, H. & A. van Loon (red.) (2003), *In 1 klap raak. Daginddelingsproject in de gemeente Westerveld*. Havelte: gemeente Westerveld.
- Kooij, A.M. van der (2003), *Rust, ruimte en hectiek. Inventarisatie van voorzieningen in het landelijk gebied relevant voor taakcombineerders*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW).
- Nieborg, S. e.a. (2002), *Taakcombineerders in het landelijk gebied. Naar een sociale infrastructuur voor het combineren van arbeid en zorg op het platteland*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Provincie Drenthe (2000), *Multifunctionele zorg- en dienstencentra in Drenthe. Ontwikkeling en stimulering van multifunctionele zorg- en dienstencentra*.
- Provincie Drenthe (2003^a), *Provinciaal omgevingsplan II*.
- Provincie Drenthe (2003^b), *Werk maken in een veilig en sociaal Drenthe. Collegeprogramma 2003-2007*.
- Verwey-Jonker Instituut (2003), *Parelvissen in de Veenkoloniën. Rapportage van een zoektocht naar de sociaal-culturele aspecten van de Veenkoloniën*.

BIJLAGEN

1. Ontwikkelingen en aandachtspunten bij de opzet van multifunctionele dienstencentra

Algemene aandachtspunten voor de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra

Er zijn verschillende doelstellingen die nagestreefd worden door middel van het ontwikkelen van een MFD (zie ook Ball & Van der Kooij, 2003). De belangrijkste van deze doelstellingen zijn:

- efficiënt gebruik maken van schaarse of kostbare ruimte(s);
- behouden of versterken van lokale voorzieningen;
- beter afstemmen van het aanbod van diensten en activiteiten door de fysieke nabijheid van voorzieningen;
- sociale integratie tussen groepen gebruikers stimuleren;
- vernieuwing van het aanbod van diensten en activiteiten.

Ook de wijze waarop aan de samenwerking vorm wordt gegeven, kan zeer sterk verschillen van locatie tot locatie. Feitelijk zijn er vier verschillende vormen van samenwerking te onderscheiden (zie ook Ball & Van der Kooij, 2003).

- *Dak delen*: meerdere organisaties delen één dak met elkaar, waardoor een aantal exploitatiekosten omlaag kunnen gaan. Voordeel voor de burger is de vergrote toegankelijkheid door een concentratie van voorzieningen.
- *Ruimte delen*: door ruimtes te delen worden de kosten nog meer gedrukt en wordt leegstand voorkomen.
- *Samenwerken*: doordat activiteiten vlakbij elkaar plaatsvinden, is het soms mogelijk gezamenlijke initiatieven te ondernemen.
- *Samenwonen*: dit is de meest vergaande vorm van combineren van functies. Er wordt bewust gezocht naar manieren om tot aanbodvernieuwing te komen door doelgroepen te combineren.

De samenwerkingsvorm die gekozen wordt, is afhankelijk van de doelstellingen die met het initiatief worden nagestreefd. Als het belangrijkste of enige doel is om efficiënt gebruik te maken van de fysieke ruimtes, is een manier van samenwerken waarbij enkel het dak of de ruimtes gedeeld worden waarschijnlijk het meest passend. Als men ook nieuwe diensten wil ontwikkelen is een nauwere samenwerkingsvorm meer geëigend. Van belang is om binnen het project goed na te gaan welke vorm van samenwerken het beste past en hier de juiste afspraken over te maken.

Er is een drietal overwegingen waaraan niet voorbij gegaan mag worden bij het ontwikkelen van multifunctionele dienstencentra.

Ten eerste het centraliseren van voorzieningen betekent bijna per definitie een vermindering van het voorzieningenniveau op een andere locatie of in een andere plaats. Immers, doordat de voorzieningen gecentraliseerd, worden ze van hun meer gedecentraliseerde plek weggehaald. Dat hoeft niet problematisch te zijn (soms is het zelfs de enige manier om voorzieningen te behouden), maar het is wel een punt waarover nagedacht moet worden bij het clusteren van voorzieningen en het zoeken naar samenwerkingspartners bij de ontwikkeling van een dienstencentrum.

Ten tweede dient een MFD niet enkel en alleen als gebouw om voorzieningen in onder te brengen. Het is bedoeld om de gebruikers van de desbetreffende voorzieningen zo goed mogelijk ten dienste te zijn. Voor deze gebruikers is de menselijke maat van het gebouw van groot belang. Men moet zich nog kunnen herkennen in het gebouw en uitgenodigd worden om er gebruik van te maken. Een te grootschalig MFD kan dit tegenwerken, doordat de eigen identiteit van een voorziening verloren gaat.

Ten derde zal erover nagedacht moeten worden of voorzieningen, diensten en activiteiten sectorspecifiek (gericht op één doelgroep) of sectoroverstijgend (gericht op meerdere doelgroepen)

worden geclusterd. Het voordeel van een sectorspecifieke benadering is de grotere herkenbaarheid van het gebouw voor de gebruiker. Anderzijds is het ontwikkelen van nieuwe diensten en het handig combineren van voorzieningen zeker in kleinere kernen beter te realiseren in een sectoroverstijgende voorziening (zie ook Ball & Van der Kooij, 2003).

Initiatieven en ontwikkelingen elders in Nederland

Op verschillende plekken in Nederland zijn initiatieven ontwikkeld op het gebied van de multifunctionele dienstencentra. Om deze allemaal te onderzoeken en te bespreken is niet nodig en bovendien onmogelijk. Wel willen wij enkele hoofdlijnen hier bespreken. Hierbij is gebruikgemaakt van twee rapporten die het afgelopen half jaar zijn verschenen. Eén is van het LCO en één van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW). De inhoud van deze rapporten en de conclusies en aanbevelingen die uit deze rapporten naar voren komen, zijn meegenomen in de ontwikkeling van het nieuwe beleid ter stimulering van de ontwikkeling van multifunctionele dienstencentra in Drenthe.

Inventarisatie van provinciaal beleid door het LCO

In 2002 is een aantal mensen bij elkaar gekomen op uitnodiging van het Ministerie van VWS om gezamenlijk na te denken over gemeenschapsaccommodaties en de leefbaarheid op het platteland. Aanleiding voor deze bijeenkomst was de veranderende vraag naar voorzieningen en diensten in de kleine kernen. Bovendien was ook duidelijk dat de bestaande voorzieningen en de kwaliteit van deze voorzieningen ernstig onder druk stond. De tendens dat voorzieningen geclusterd werden in één gebouw of samenwerkingsverband werd onderkend. Ook was de grote verscheidenheid in deze zogenaamde multifunctionele dienstencentra een bekend gegeven. In de genoemde bijeenkomst werden een aantal werkgroepen geformeerd die zich bezig gingen houden met onderdelen van het thema Gemeenschapsaccommodaties en leefbaarheid op het platteland. Eén van deze werkgroepen hield zich bezig met provinciaal beleid. Deze werkgroep constateerde het gebrek aan een totaalbeeld van het provinciaal beleid ten aanzien van gemeenschapsaccommodaties. Daarom werd besloten een quick scan naar dit beleid uit te laten voeren door het LCO.

Uit deze quick scan is gebleken dat vrijwel alle provincies beleid hebben geformuleerd ten aanzien van gemeenschapsaccommodaties en het voorzieningenniveau op het platteland. Overkoepelend in het beleid is dat alle acties dienen te leiden tot een verbetering van de leefbaarheid op het platteland.

Het beleid volgt in veel gevallen twee sporen. Enerzijds worden ondersteunende organisaties op het gebied van de dorpshuizen/gemeenschapsaccommodaties gesubsidieerd en anderzijds worden nieuwe formules ontwikkeld, waarbij sprake is van multifunctionaliteit bij het behouden of versterken van de voorzieningen. De wijze waarop dit beleid wordt uitgevoerd en ondersteund verschilt sterk per provincie, evenals de bedragen die met de subsidiëring gemoeid zijn (uiteenlopend van € 135.000,-- tot € 7.000.000,--).

De subsidiëring van ondersteunende organisaties is meestal van een min of meer structurele aard, terwijl de ondersteuning van projecten betreffende multifunctionaliteit allen incidenteel zijn.

Deze incidentele aard van de projecten is een bewuste keuze. De provincies willen niet verantwoordelijk zijn voor de exploitatie van de dienstencentra en subsidiëren daarom bijna altijd alleen in de bouw- en/of ontwikkelingskosten. Zo worden in veel gevallen een deel van de daadwerkelijke bouwkosten gedragen, worden ontwerpkosten betaald en wordt procesbegeleiding van de planontwikkeling gesubsidieerd.

De subsidiestromen lopen meestal via de lokale overheid, al is dit niet bij alle provincies het geval. Wel worden in bijna alle provincies afspraken met de betreffende gemeenten gemaakt over de afstemming van verantwoordelijkheden en de verantwoording van de uitgave van de even-

tueel verstrekte subsidie. Belangrijke redenen hiervoor zijn de integrale afweging die op lokaal niveau het beste gemaakt kan worden, de grotere kans op continuïteit in de projecten als de lokale overheid betrokken is en de verantwoordelijkheid voor het beleid die primair bij de gemeenten wordt gelegd. In sommige provincies wordt gezamenlijk met de gemeenten beleid ontwikkeld of worden convenanten opgesteld. Bijna altijd wordt een financiële bijdrage bij het uitvoeren van de projecten van de lokale overheid zelf verwacht, die ruimer dient te zijn dan de bijdrage van de provincie. In een enkele provincie worden geen beleidsmatige afspraken gemaakt met de gemeenten, omdat - zoals eerder genoemd - beleid op dit gebied gezien wordt als een verantwoordelijkheid van de gemeenten zelf.

In vijf provincies is een onderzoek uitgevoerd naar de verschraling van het voorzieningenniveau op het platteland. Uit deze onderzoeken is gebleken dat er sprake is van verschraling van het voorzieningenniveau. Ook in de provincies waar geen uitgebreid onderzoek heeft plaatsgevonden bestaat de indruk van een verschrallend voorzieningenniveau. Hierbij is een teruggang te merken in de (commerciële) dienstensector, maar ook in de zorg- en welzijnsvoorzieningen.

In de meeste provincies worden dus multifunctionele dienstencentra ontwikkeld. Deze verschijnen onder allerlei verschillende namen in de kleine kernen: gemeenschapshuis, multifunctioneel zorg- en dienstencentrum (MFZD), servicecentrum, dienstencentrum, Brede School, Kulturhus. Hoewel er wel verschillen zijn aan te merken in deze verschillende concepten, is de belangrijke overeenkomst dat het in alle gevallen gaat om het slim combineren van voorzieningen en diensten, waardoor versterking of behoud van het voorzieningenniveau op het platteland mogelijk is. Dat dit een positieve invloed heeft op de leefbaarheid in het landelijk gebied mag als bekend worden verondersteld (zie ook Van Baar, 2003).

Inventarisatie van voorzieningen in het landelijk gebied door het NIZW

Het Rapport rust, ruimte en hectiek. Inventarisatie van voorzieningen in het landelijk gebied relevant voor taakcombineerders is in 2003 verschenen. Dit rapport behandelt de vraag: Wat is de behoefte aan en beschikbaarheid van voorzieningen ten behoeve van arbeid en zorg in het landelijk gebied; wat is de kloof tussen het minimaal noodzakelijke en het huidige voorzieningenniveau?

Er wordt dus vooral gekeken naar de voorzieningen die van belang zijn voor mensen die arbeid en zorg combineren. In casu gaat het dan om gezinnen met kinderen. De insteek van het NIZW is dus smaller dan het onderwerp van deze nota. Er is echter in het NIZW-rapport een dusdanig brede inventarisatie gemaakt dat de resultaten toch van belang zijn.

Bij de inventarisatie van het voorzieningenniveau wordt een onderscheid gemaakt naar zeven soorten voorzieningen:

1. onderwijs
2. kinderopvang
3. vrije tijd (onder andere dorpshuizen, sociaal-cultureel werk, bibliotheken, muziekscholen, sportvoorzieningen en speelvoorzieningen)
4. medische voorzieningen (huisartsen, apotheken, consultatiebureau's, ziekenhuizen en verzorgingshuizen)
5. persoonlijke dienstverlening (winkels, postkantoren en banken)
6. werkgelegenheid
7. vervoer

Waar er de afgelopen jaren veelal wordt aangegeven dat er een verschraling is van de voorzieningen op het platteland, geeft dit rapport toch een genuanceerder beeld. Er is zeker sprake van een verschraling, maar er zijn wel verschillen in deze verschraling aan te geven. Zo is met

name het aantal winkels in de kleine kernen sterk afgenomen, maar is de spreiding van scholen, dorpshuizen en bibliotheken nog redelijk op peil gebleven. Het aantal kinderopvangplaatsen blijft achter bij de vraag en voor de toekomst wordt een tekort aan huisartsen verwacht. De ontwikkeling van het aantal postkantoren en postagentschappen is onduidelijk. Bovendien blijkt dat veel voorzieningen alleen goed bereikbaar zijn als men over eigen vervoer beschikt.

Het is bovendien nodig nog een nuance aan te brengen door het landelijk gebied uiteen te raffen. Er zijn kleine kernen die redelijk dicht bij een grotere stad liggen en kernen die in een meer afgelegen gebied liggen. Daarnaast zijn er kleine en grotere kernen. Er kan dus niet gesproken worden over hét landelijk gebied of dé kern. Er moet ook goed gekeken worden naar het omliggende gebied en de omliggende kernen.

Toch is wel duidelijk dat met name in de echt kleine kernen het voorzieningenniveau zeer sterk is afgenomen. De functie van deze kernen is ook steeds meer geworden tot die van zuiver kleine woonconcentraties. Opvallend is dat expliciet naar voren komt dat de verschraling van voorzieningen in de noordelijke provincies meer speelt dan in de rest van het land.

Om een uitspraak te kunnen over de aansluiting tussen het huidige voorzieningenniveau en de behoefte aan voorzieningen, is het noodzakelijk dat helder is wat de behoefte is. Dat is uiteraard niet echt te zeggen, want de behoefte aan voorzieningen zal van situatie tot situatie sterk verschillen. Wel is er onderzocht door het Verwey-Jonker Instituut wat de minimale sociale infrastructuur is, die nodig is om zorg en arbeid goed te combineren. Daarbij blijken kinderopvang, onderwijs, maaltijdverstrekking en een ontmoetingsplek het meest van belang (Nieborg e.a., 2002). Ondanks de nuanceringen over de verschraling van het voorzieningenniveau die eerder werden aangegeven, is het helder dat deze minimale sociale infrastructuur lang niet overal gehaald wordt. Bovendien speelt ook de bereikbaarheid van voorzieningen een rol. Met name in de kleine kernen kan dit een knelpunt zijn, aangezien het openbaar vervoer vaak beperkt is en mensen derhalve zijn aangewezen op een auto.

Er worden in het rapport een aantal mogelijke oplossingsrichtingen voor het combineren van arbeid en zorg in de kleine kernen gegeven.

- *Kleinschalige kinderopvangvoorzieningen*: met name door verschillende vormen van kinderopvang (kinderdagverblijf, buitenschoolse en tussenschoolse opvang) te combineren blijken deze voorzieningen te realiseren.
- *Persoonlijke dienstverlening*: vanuit een servicecentrum kunnen verschillende persoonlijke diensten aangeboden worden, zoals huishoudelijk werk, tuinonderhoud, huisoppas en kleinschalig vervoer.
- *Mobiele dienstverlening*: diensten hoeven niet persé vanuit vaste locaties aangeboden te worden, ook rijdende aanbieders zijn mogelijk. Zo zijn er initiatieven voor rijdende bankloketten en winkels.
- *Projecten vanuit en met bewoners*: door gebruik te maken van de vaak betrokken bewoners van de kleine kernen is het mogelijk om met hun kennis en inzet het voorzieningenniveau aan te passen aan de behoefte.
- *Multifunctionele dienstencentra*: door bundeling van voorzieningen treedt versterking van deze voorzieningen op en is het daardoor mogelijk het voorzieningenniveau te versterken of kwalitatief te verbeteren. De meeste multifunctionele dienstencentra zijn ontwikkeld voor mensen die behoefte hebben aan enige vorm van zorg, maar door ook andere doelgroepen te betrekken wordt de haalbaarheid van een MFD soms sterk vergroot.

2. Vragenlijst ter evaluatie van de stimuleringsregeling 2000

Evaluatievragen stimuleringsregeling 2000

1. Wat waren de doelstellingen van het project en wat is hiervan gerealiseerd?
2. Is de uitvoering / ontwikkeling volgens plan verlopen? Zo nee, wat was hiervan de reden?
3. Zijn er wijzigingen gekomen in de doelstelling of doelgroep?
4. Hoe is de samenwerking tussen de betrokken partijen verlopen?
5. Hoe heeft de procesondersteuning kunnen bijdragen aan de samenwerking en ontwikkeling?
6. Wat is het effect geweest van de provinciale subsidie?
7. Welke andere financiers waren betrokken?
8. Welke rol heeft de gemeente gespeeld?
9. Wat is er in concreto gerealiseerd tot nu toe?
10. Wat zou er nog nodig zijn voor verdere ontwikkeling?
11. Zou een eventuele nieuwe stimuleringsregeling op dezelfde manier inhoud moeten krijgen als de vorige of zou een andere regeling de voorkeur hebben?
12. Hoe zou die regeling er dan uit moeten zien (bijvoorbeeld: bredere regeling, meer toegespitst op onderdelen, etc.)?
13. Overige opmerkingen

3. Verslag van de evaluatie van de stimuleringsregeling 2000

De stimuleringsregeling

In november 2000 verscheen de nota Multifunctionele zorg- en dienstencentra in Drenthe. In deze nota werd het beleid geformuleerd voor de daarop volgende jaren, om multifunctionele zorg- en dienstencentra te ontwikkelen en stimuleren.

In de zorgsector was en is er sprake van vermaatschappelijking van de zorg, het bieden van zorg op maat en het terugdringen van de intramuralisering (= het dag en nacht verblijven in een zorginstelling) van de zorg voor ouderen en gehandicapten. Op basis van deze ontwikkelingen wilde men mensen de kans bieden zo zelfstandig mogelijk te wonen en zo dicht mogelijk bij huis de voor hen noodzakelijke zorg te ontvangen. De doelgroep van het beleid was breed geformuleerd: ouderen, mensen met een lichamelijke beperking, chronisch zieken, psychiatrisch patiënten en mensen met een verstandelijke handicap. Zeker in de kleinere kernen bleek het niet altijd haalbaar om aan dit beleid vorm te geven gezien de wijze waarop de zorg georganiseerd was. Het combineren van voorzieningen in multifunctionele centra leek hiertoe betere kansen te bieden. Door voorzieningen bij elkaar te brengen, wordt samenwerken en het leggen van verbindingen tussen organisaties gemakkelijker. Daarnaast gaan de relatieve kosten van deze voorzieningen omlaag, bijvoorbeeld doordat bepaalde overhead-kosten gedeeld kunnen worden of doordat er efficiënter met ruimtes omgegaan kan worden.

Vorenstaande overwegingen maakten dat de provinciale staten (PS) van Drenthe besloten een stimuleringsregeling op te zetten. De stimuleringsregeling bestond eruit dat er voor 2001 en 2002 een subsidiebedrag van f 300.000,- (ca. € 136.000,- ter beschikking werd gesteld. Dit geld was vooral bedoeld voor het ontwikkelingstraject van de verschillende projecten, de zogenaamde aanloopkosten. Structurele financiering, bijvoorbeeld voor de exploitatie of financiering van bouw of inventaris behoorden in principe niet tot de subsidiabele kosten. Verder was in de regeling aangegeven dat de projecten op meerdere doelgroepen betrekking moesten hebben en dat er sprake moest zijn van cofinanciering met gemeenten en betrokken instellingen of organisaties.

Gezien de aard van de regeling, het grote aantal aanvragen en het totale subsidiebedrag hebben uiteindelijk dertien projecten een bijdrage uit de stimuleringsregeling ontvangen. Hierdoor waren de subsidiebedragen niet heel hoog, maar konden wel veel initiatieven ondersteund worden.

De evaluatie van de stimuleringsregeling

Bij de aanvragen van de stimuleringsregeling bleek dat er een groot aantal initiatieven was die om een bijdrage vroegen. De aard en omvang van deze initiatieven verschilde sterk. Zo waren er verzoeken tot financiering van een haalbaarheidsstudie, maar ook voor het instellen van een procesbegeleider of het aanschaffen van inventaris. De aanvragende organisaties verschilden ook sterk van elkaar: zowel gemeenten, woningbouwverenigingen, zorginstellingen als welzijnsorganisaties dienden subsidieverzoeken in. In een aantal gevallen waren er samenwerkende partijen die gezamenlijk een initiatief ondernamen.

Uiteraard dienden alle aanvragende partijen een begroting in van het door hen voorgestelde project. Hierbij bleek dat in veel gevallen de financiële bijdrage van de aanvragende organisatie(s) minimaal was. Wel werd er geïnvesteerd door inzet van tijd en arbeidskracht, maar in weinig gevallen werden geldelijke middelen in de eigen organisatie vrijgemaakt of werd uitgegaan van cofinanciering met bijvoorbeeld de gemeente.

In de beoordeling van de subsidieaanvragen is er voor gekozen om niet al te streng om te gaan met de voorwaarden die er gesteld waren met name waar het de financiering betrof. De reden hiervoor was om een breed scala aan initiatieven te kunnen subsidiëren. Groot voordeel van deze keuze is dat er een beeld is ontstaan van de vele verschillende mogelijkheden waar het

multifunctionaliteit van voorzieningen betreft. Tegelijkertijd maakt deze grote verscheidenheid een goede onderlinge vergelijking ingewikkeld. Bij de evaluatie gaat het echter niet om een onderlinge vergelijking van de projecten, maar om te onderzoeken of de bijdrage van de provincie zijn vruchten heeft afgeworpen en om na te gaan of en hoe subsidies op dit gebied in de toekomst doelmatiger kunnen worden ingezet.

Zoals te verwachten blijken er zeer grote verschillen in de vorderingen van de projecten. Een aantal projecten zit in de voorfase en is nog niet daadwerkelijk van start gegaan. Een aantal andere projecten is afgerond in die zin dat het deel van het project waar de subsidie voor was aangevraagd is afgerond. Aangezien er echter zeer veel tijd nodig is om een MFD te realiseren is er op dit moment bij vrijwel geen van de initiatieven daadwerkelijk een "eindproduct" te aanschouwen. Wel zijn enkele projecten in een proeffase al een eind gevorderd met bijvoorbeeld het opzetten van steunpunten of het realiseren van onderdelen van het uiteindelijke multifunctionele dienstencentrum en is op één plaats daadwerkelijk een gebouw gerealiseerd (dit project was al een eind op weg in de planvorming en samenwerking op het moment dat de provincie haar bijdrage ging leveren). Ook zijn de overige projecten in de meeste gevallen een eind gevorderd in de planvorming en samenwerkingsopzet.

Veelal blijkt dat de uitvoering van de plannen redelijk goed verlopen is, maar dat vaak meer tijd voor de verschillende fasen van de projecten nodig is dan van tevoren was ingecalculeerd. De opzet van vrijwel alle projecten blijkt een meerjarig proces te moeten zijn. Dit proces is ook echt noodzakelijk om de partijen op één lijn te krijgen en een verantwoord inhoudelijk plan op te stellen. Door vrijwel alle partijen wordt dan ook het belang van een zorgvuldig proces benadrukt. In alle gevallen waarbij in dit proces sprake is van een (onafhankelijk) procesbegeleider wordt het grote nut hiervan benoemd. In de meeste gevallen zijn deze procesbegeleiders door de subsidieontvanger ingehuurd als extern deskundige. In een enkel geval betreft het iemand die binnen de eigen organisatie is vrijgemaakt voor het project. Aan beide opties kleven voor- en nadelen. Zo is in het algemeen een extern adviseur financieel minder aantrekkelijk, maar brengt hij wel veel kennis, expertise en creatieve ideeën mee. Een intern procesbegeleider is beter op de hoogte van de betrokken organisatie, maar heeft toch veelal meer tijd nodig voor het eigen maken van het onderwerp en heeft een minder brede blik op het veld en de ontwikkelingen.

In de meeste gevallen is de samenwerking positief tot zeer positief verlopen. Een duidelijke bijdrage aan dit samenwerkingsproces is in veel gevallen de procesbegeleider die is aangesteld. Deze heeft de mogelijkheid om het proces op sleeptouw te nemen en kan als trekker functioneren wanneer er bepaalde drempels genomen moeten worden. Deze procesbegeleider is vrijwel uitsluitend betaald uit de subsidie van de provincie. Door sommige organisaties is dan ook aangegeven dat men niet zover gekomen zou zijn, als de provincie de subsidie niet ter beschikking had gesteld. Zonder deze subsidie was een onafhankelijk procesbegeleider niet betaalbaar geweest en was het proces op zijn minst veel trager verlopen.

In veel gevallen is de gemeente betrokken bij het desbetreffende project, echter niet in alle gevallen. Ook de gemeentelijke betrokkenheid wordt zeer verschillend ingevuld. In een enkel geval is er sprake van financiële ondersteuning al blijft deze vaak beperkt, terwijl in andere gevallen de betrokkenheid vooral blijkt uit ambtelijke ondersteuning. Een ambtenaar van de gemeente participeert dan bijvoorbeeld in de projectgroep. De inbreng van de gemeente wordt - wanneer deze er is - als zeer positief ervaren.

Terugkijkend op de stimuleringsregeling zijn de verschillende partijen vooral tevreden over de aandacht die er is voor de procesbegeleiding en de ontwikkeling van de samenwerking en in-

houdelijke plannen. Ook de samenwerking met de provincie wordt regelmatig spontaan als positief genoemd. De betrokkenen waarderen de inzet en het meedenken vanuit de provincie bijzonder. De initiatiefnemers zijn positief gestemd over het feit dat de provincie beleid wilde maken met betrekking tot multifunctionele zorg- en dienstencentra middels de betreffende stimuleringsregeling. Dat de provincie nu voornemens is verder te gaan met beleid op dit terrein wordt eveneens zeer positief ontvangen. Daarbij wordt een aantal tips meegegeven voor een eventuele nieuwe regeling:

Het wordt van groot belang geacht de projecten voor meerjarige trajecten te subsidiëren. Onder de oude stimuleringsregeling kon dit ook al wel, maar door de aard van de regeling en de hoogte van de subsidies lag dit niet voor de hand. In de praktijk stokte het proces dan ook vaak na ongeveer een jaar.

Het blijven subsidiëren van procesbegeleiding is uiterst belangrijk. Door middel van procesbegeleiding kan de multifunctionaliteit ook echt uitgewerkt en ingebed worden in de op te zetten voorziening. Juist de externe coördinatie en inhoudelijke uitwerking zorgden er in veel gevallen voor dat het inhoudelijk concept goed ontwikkeld werd.

Een brede regeling heeft duidelijk de voorkeur. De lokale projecten kunnen dan toegespitst worden op de lokale situatie. Elke plaats vraagt om een voorzieningenniveau op maat. Als er te veel restricties in de stimuleringsregeling worden opgenomen, kan dit maatwerk in de weg staan.

Een verbreding van de regeling, zodat investeringssubsidies mogelijk worden. Een aantal initiatiefnemers pleit hiervoor, omdat soms blijkt dat er gaten in de uiteindelijke begroting ontstaan die niet schrikbarend groot zijn, maar wel het doorgaan van het project in gevaar kunnen brengen.

Een hoger voorschot uitkeren. Gezien de hoge kosten die gemaakt moeten worden, wordt een voorschot van 50% van de subsidie (zoals in de oude regeling het geval was) als te beperkt gezien. Pas na afloop van het project werd immers het tweede deel van de subsidie uitgekeerd en de overbrugging tussen het moment van maken van de kosten en de daadwerkelijk uitbetaling van de subsidie bleek vaak moeilijk te realiseren.

Gemeenten vanaf de start nauwer betrekken. Er is geopperd direct vanaf het begin de gemeenten nauw te betrekken bijvoorbeeld door de subsidies aan hen uit te keren.

Rekening houden met ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening. Bij de toekenning van de subsidies zou nog meer gekeken moeten worden naar ontwikkelingen op het gebied van ruimtelijke ordening. Dit speelt op provinciaal niveau, maar hierbij kunnen de gemeenten ook zeker een belangrijke rol vervullen.

Bundeling van opgedane kennis. Probeer de opgedane kennis in verschillende projecten te bundelen, zodat het wiel niet steeds opnieuw uitgevonden hoeft te worden. Uiteraard blijft het hierbij van belang rekening te houden met lokale verschillen; projecten zijn niet zonder meer over te zetten van de ene naar de andere plaats.

4. Toegekende subsidies Stimuleringsregeling 2000, inclusief voortgang

Plaats	Instelling	Jaar	Bestemming subsidie	Bedrag	Voortgang
Frederiksoord	Stichting De Menning	2001	Aanloopkosten bestaande uit aanstelling "wijkmeester" om "kwartier" te maken voor de toekomstige bewoners.	€ 22.689,--	"Wijkmeester" is aangesteld en heeft zijn werk gedaan voor de eerste bewoners (zijn inmiddels woonachtig). Er is voldaan aan de subsidiebestemming.
Hoogeveen	Woonconcept	2001	Aanstellen procesbegeleiding ten behoeve van het voorziensconcept en MFZD.	€ 20.420,--	Er is voldaan aan de subsidiebestemming. De samenwerking is gerealiseerd. De verdere ontwikkeling verloopt naar wens. Er is voldaan aan de subsidiebestemming.
Hoogeveen	Zorgpalet/C3	2001	Ontwikkeling en realisering MFZD.	€ 22.689,--	Project is in de fase van het ontwerpen van het gebouw. Er is voldaan aan de subsidiebestemming.
Peize	Woonborg	2001	Aanstellen externe coördinator ten behoeve van de voorbereiding van een MFZD.	€ 20.990,--	Project is afgerond: accommodatie is in gebruik genomen. Er is voldaan aan de subsidiebestemming.
Sleen	Zorggroep Suydevelt	2001	Procesbegeleiding van het ontwikkeltraject voor een ouderensteunpunt/MFZD.	€ 13.610,--	Project nog in de voorfase. Overleg met gemeente vindt plaats, daadwerkelijke project wordt binnenkort gestart. Er is nog niet voldaan aan de subsidiebestemming.
Smilde	GGZ Drenthe Altingerhof	2001	Aanstellen projectleider ten behoeve van het onderzoeken van de mogelijkheden en de vorm van samenwerking om te komen tot een MFZD.	€ 10.160,--	Project is in de fase van het ontwerpen van het gebouw. Er is voldaan aan de subsidiebestemming. Hebben ook geld (€ 5.650,--) ontvangen uit subsidieregeling 'Integraal ouderenbeleid'.
Tweede Exloërmond	ANBO "De Monden"/ SWBO	2001	Projectleiding bij het proces van realisatie van een MFZD.	€ 25.530,--	Project is in de fase van de uitwerking van de samenwerking en de eerste schetsen voor het gebouw. Er is voldaan aan de subsidiebestemming. Hebben ook LEADER-geld (€ 19.800,--) ontvangen.
Bovensmilde	Woningbouwvereniging Smilde	2002	Verdere uitwerking en ontwikkeling door een projectleider van samenwerking en werkwijze ten behoeve van woonzorgcomplex	€ 30.000,--	Project zit in de bouwfase (eerste paal in maart 2004). Er is voldaan aan de subsidiebestemming. Hebben ook geld (€ 22.689,--) ontvangen uit Subsidieregeling zorg.
Coevorden	Zorggroep Tangenborgh	2002	Realiseren en inrichten dagverzorging	€ 23.665,--	Project niet gestart. Er is niet voldaan aan de subsidiebestemming (wordt afgezien van toegezegde subsidie).
Dalen	Zorggroep Suydevelt	2002	Aanstellen procesbegeleider ten behoeve van samenwerking betreffende herverkaveling van activiteiten	€ 12.000,--	Project nog in de voorfase. Overleg met gemeente vindt plaats, daadwerkelijke project wordt binnenkort gestart. Er is nog niet voldaan aan de subsidiebestemming.
Emmen	Zorggroep Suydevelt	2002	Aanstellen externe deskundige voor de voorbereiding, uitvoering en implementatie van bundeling van welzijnsfuncties in een seniorencomplex	€ 12.000,--	Project nog in de voorfase. Overleg met gemeente vindt plaats, daadwerkelijke project wordt binnenkort gestart. Er is nog niet voldaan aan de subsidiebestemming.
Emmer-Compascuum	Wooncom	2002	Haalbaarheidsstudie naar renovatie dan wel nieuwbouw van een dienstencentrum	€ 29.000,--	Haalbaarheidsstudie is afgerond. Project gaat voort. Volgens huidige planning start bouw in voorjaar 2005. Er is voldaan aan de subsidiebestemming.
Gasselte	St. Welzijn Aa en Hunze	2002	Ontwikkeling en realisering van een geïntegreerd servicepunt voor wensen en vragen op het gebied van welzijn, wonen en zorg	€ 28.000,--	Servicepunt is gerealiseerd. Partijen willen graag meer producten ontwikkelen, maar financiering nog onduidelijk. Er is voldaan aan de subsidiebestemming.

5. Afkortingenwijzer

BOKD	Breed Overleg Kleine Dorpen in Drenthe
GS	gedeputeerde staten (i.c. van Drenthe)
LCO	Landelijk Centrum Opbouwwerk
MFD	Multifunctioneel dienstencentrum
MFZD	Multifunctioneel zorg- en dienstencentrum
NIZW	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
POP II	Provinciaal omgevingsplan II
PS	provinciale staten (i.c. van Drenthe)
SDD	Stichting Dorpshuizen Drenthe
STAMM	Staat voor Mens en Maatschappij
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport